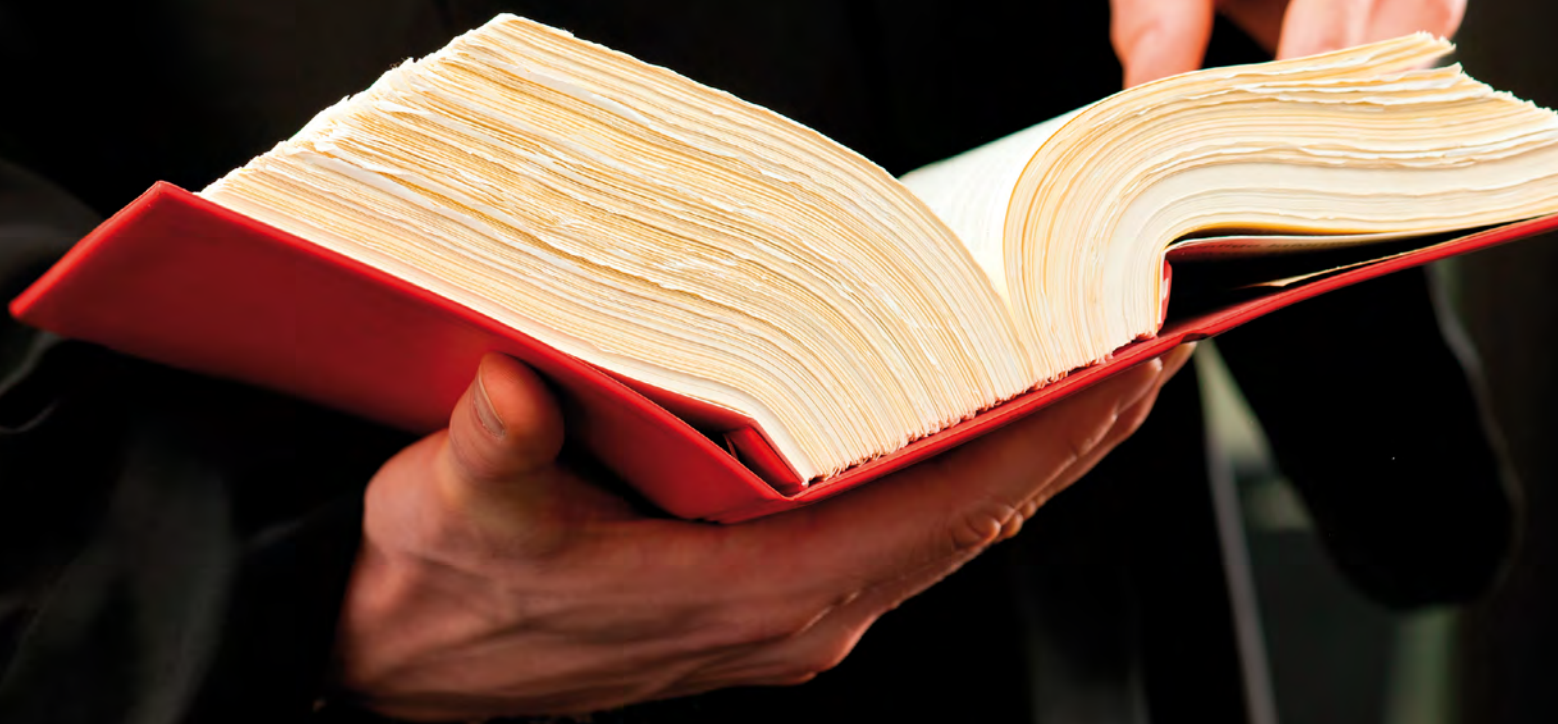

Klára Hurychová, Petr Tomášek, Michael Zvára

Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů

Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů

Klára Hurychová
Petr Tomášek
Michael Zvára

Recenzovaly: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.
prof. JUDr. Jarmila Pokorná, CSc.

Vydala Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum
www.karolinum.cz
Redakce Libuše Komárková
Grafická úprava Jakub Krč
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
První vydání

© Univerzita Karlova, 2016
Text © Klára Hurychová, Petr Tomášek, Michael Zvára, 2016
Illustrations © Petra Jurošková, Jakub Minářů, 2016

Tato publikace vznikla v rámci specifického vysokoškolského výzkumu Univerzity Karlovy v Praze č. 260137/2015 (Obchodní právo a mezinárodní právo soukromé ve srovnávacím pohledu).

ISBN 978-80-246-3500-2
ISBN 978-80-246-3522-4 (online : pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum 2017

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

Seznam autorů	9
Slovo o autorech	11
Seznam použitých zkratk	13
Předmluva	15
I. Obchodní korporace obecně	17
a) Základní zásady	
1. Salomon v A Salomon & Co LTD – právní samostatnost obchodní korporace ([1896] UKHL 1, AC 22)	19
2. Nic nám blokovat nebudeš – zásahy soudu do vnitřních poměrů obchodní korporace (29 Odo 442/2004)	23
3. Ředitel jako neomezený vládce – nemožnost odejmout působnost obligatorně zřizovanému orgánu (29 Cdo 4563/2008)	27
4. Sázka na bílého koně – povinnost loajality společníka obchodní korporace (29 Odo 387/2006)	29
b) Založení a vznik	
5. Na vlastní zahrádce – správa vlastního majetku (29 Cdo 152/2007)	33
c) Společenská smlouva	
6. Není smlouva jako smlouva – stanovy jako smlouva <i>sui generis</i> (32 Cdo 2230/99)	35
7. EUROCARSERVIS, spol. s r. o. – změna zakladatelské listiny v důsledku změny počtu společníků (29 Cdo 2525/2012)	37
8. Odvolán či neodvolán, to je, oč tu běží – změna společenské smlouvy při snížení počtu jednatelů (29 Odo 269/2002)	39
d) Základní kapitál a účetnictví	
9. Miniland.CZ s. r. o. – podstata základního kapitálu obchodní korporace (29 Cdo 2790/2012)	41
10. TOFIS stavebniny s. r. o. – nezveřejňování účetní závěrky jako nekalosoutěžní jednání (3 Cmo 162/2012)	43
e) Zrušení a zánik	
11. Jednatel za mřížemi – důvody zrušení obchodní společnosti (7 Cmo 358/2006)	45
12. JIS investiční fond – přezkum působnosti likvidátora (29 Cdo 2533/2008)	47
13. Kartelová dohoda čerpacích stanic – zneužití přeměny (8 Afs 56/2007 – 479)	49
14. ČESKÁ INVESTIČNÍ A SPRÁVCOVSKÁ, a. s. – akcie zaniklých slučovaných společností (29 Cdo 1601/2011)	53
15. První Opavská a. s. – právo na dorovnání při přeměně (29 Cdo 2085/2010)	55
16. Nejlepší kus koláče – Odštěpení akciové společnosti sloučením (7 Cmo 296/2009)	59
II. Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené	63
a) Vkladová povinnost, vklady a příplatky	
17. Co vím, vložím – know-how coby vklad společníka do obchodní korporace (7 Cmo 209/2005)	65
18. Když dva dluží totéž, není to totéž – povinnost k doplacení hodnoty nepeněžitěho vkladu (29 Odo 760/2006)	69
19. Práva bdělým – promlčení vkladové povinnosti (29 Cdo 1553/2007)	71
20. Peníze až na prvním místě – dohoda o dobrovolném příplatku (29 Odo 892/2004)	75

b) Podíl na zisku	
21. Prefa Brno a. s. – rozdělení tantiémy bez současného rozdělení dividendy (29 Cdo 1326/2009)	77
22. ArcellorMittal Ostrava, a. s. – podmínky (ne)rozdělení zisku (29 Cdo 3059/2011)	81
23. Spotřebujte do šesti měsíců – aktuálnost účetní závěrky při rozdělení zisku (29 Cdo 4284/2007)	85
24. OKD, a. s. – výplata podílu na zisku z cizích zdrojů (5 Afs 25/2009)	89
c) Další práva a povinnosti spojené s podílem	
25. ENVI, s. r. o. – rozsah práva společníka na informace (29 Cdo 3704/2009)	93
26. Pošumaví, a. s. – právo akcionáře na vysvětlení (29 Cdo 1592/2011)	97
27. LETASOL, spol. s r. o. – výše vypořádacího podílu společníka (29 Cdo 752/2011)	101
28. Pro mě za mě – společnická žaloba a zástupčí oprávnění společníka (29 Odo 871/2002)	105
29. ČSAD K. a. s. – práva kvalifikovaných akcionářů (29 Cdo 866/2007)	107
30. Reflexní škoda – škoda způsobená společníkům (29 Cdo 3180/2008)	111
31. Bezkonkur – zákaz konkurence společníka (29 Odo 463/2001)	115
32. Čas hraje pro společníka – ručení společníka ve společnosti s ručením omezeným (29 Cdo 281/2000)	117
33. TRIHOTEL – německá koncepce ručení společníků kapitálových společností za dluhy společnosti (II ZR 3/04)	121
34. AMRO, a. s. – legitimační funkce akcie (29 Cdo 1281/2011)	125
35. TIP TRADING, spol. s r. o. – Podíl v obchodní společnosti ve společném jmění manželů (22 Cdo 1754/2009)	129
d) Dispozice s podílem	
36. Za hubičku nebo za milion? – určení (bez)úplatnosti smlouvy o převodu podílu (29 Odo 221/2005)	133
37. Perpetuum mobile – odkládací podmínka a výhrada vlastnictví při převodu podílu (29 Odo 1241/2004)	135
38. MATHIOLA, spol. s r. o. – rozhodování zbylého společníka (29 Cdo 282/2010)	137
39. Když společník není společníkem – nabytí podílu ve společnosti s ručením omezeným od nevlastníka (29 Cdo 2287/2008)	141
40. KOVA spol. s r. o. – omezení přechodu podílu ve společnosti s ručením omezeným (29 Odo 573/2006)	145
41. RASTRA AG-CZ, a. s. – převod nevydané akcie (29 Cdo 4946/2009)	147
42. Pekárna Příbram, a. s. – změna stanov jako vada převáděných akcií (29 Cdo 938/2012)	149
43. Jaká smlouva, takové odstoupení – odstoupení od smlouvy o převodu podílu (29 Odo 970/2005)	151
44. VÍTKOVICE HOLDING, a. s. – důsledky odstoupení od smlouvy o převodu akcií na jméno (29 Cdo 1443/2011)	155
e) Jiné způsoby zániku účasti společníka	
45. Bolestínský společník – zrušení účasti společníka soudem (29 Cdo 2084/2000)	157
46. About a. s. – obrana akcionáře proti vyloučení ze společnosti (29 Cdo 1736/2013)	159
III. Nejvyšší orgán obchodní korporace	161
a) Svolaání jednání a účast na něm	
47. REPROMEDA s. r. o. – doba a místo jednání valné hromady (29 Cdo 66/2011)	163
48. Daleké italské břehy – charakter lhůty pro svolání valné hromady (29 Cdo 590/2009)	167
49. Akcionář neznámo kde – adresa pro doručení pozvánky na valnou hromadu (29 Odo 1429/2006)	169
50. Zemědělské zásobování a nákup Strakonice a. s. – obsah pozvánky na valnou hromadu (29 Cdo 2444/2009)	171

51. Povinná docházka – povinnost členů představenstva účastnit se valné hromady (29 Cdo 3009/2007)	175
52. Ve dvou se to lépe táhne – účast člena družstva a jeho zástupce na členské schůzi (29 Odo 701/2004)	177
53. ČKD Kutná Hora, a. s. – vykázaní akcionáře z valné hromady (29 Cdo 1717/2011)	181
b) Rozhodování	
54. Holzmüller – nepsané kompetence valné hromady (II ZR 174/80)	183
55. Co schválíme, platí ..., než se rozmyslíme – revokace rozhodnutí valné hromady (29 Odo 540/2004)	187
c) Vady rozhodnutí	
56. Žalobcem jednou, nikoliv navždy – aktivní věcná legitimace k podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady (29 Cdo 763/2007)	189
57. Akcionář mstitel – právo domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady (29 Odo 1400/2006)	193
58. Elektroporcelán Louny a. s. – zásah do práv třetích osob vyslovením neplatnosti usnesení valné hromady (29 Cdo 2068/2011)	197
59. Když je valná hromada mimo – důsledky přijetí usnesení valné hromady mimo její působnost (32 Cdo 500/2000)	201
IV. Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti	205
a) Vznik a zánik funkce	
60. Jednatel na věky věků – neodvolatelnost jednatele (29 Cdo 968/2000)	207
61. Tah předsedou – rozdělení funkcí ve voleném orgánu společnosti (29 Cdo 3646/2008)	211
62. Dita Danosa – odvolání těhotné členky statutárního orgánu z funkce (C- 232/09)	213
63. Estonská 7, s. r. o. – účinky odvolání jednatele (29 Cdo 2363/2010)	217
64. Adios amigos – odstoupení z funkce člena voleného orgánu (29 Cdo 2863/2008)	221
65. REMUS CZ a. s. – zánik funkce kooptovaného člena voleného orgánu (29 Cdo 3718/2009)	225
b) Péče řádného hospodáře	
66. Prolhaná referentka – povinnost opatrovat a spravovat cizí majetek (5 Tdo 747/2008)	229
67. Neznalý ředitel – povinnost zhodnocovat a rozmnožovat majetek v maximální možné míře (5 Tdo 1224/2006)	233
68. Vykutálení společníci – povinnost jednat v souladu se zájmy společnosti (29 Cdo 3864/2008)	235
69. Není advokát jako advokát – odbornost řádného hospodáře (29 Cdo 2531/2008)	237
70. Přehnaná očekávání – nezbytná míra řádné péče (5 Tdo 1194/2005)	239
71. Je libo odměna navíc? – subjektivní zostření péče řádného hospodáře (29 Odo 1262/2006)	241
72. Nepotřebný člen dozorčí rady – povinnost rozpoznat, zda na funkci stačím (Zm II 424/37)	243
73. Liknavý předseda družstva – liknavost nezbavuje člena orgánu jeho povinností (6 Tdo 168/2007)	245
74. OFERTA, spol. s r. o. – komplexní posuzování okolností (29 Cdo 4276/2009)	247
75. Stoprocentní rozhodnutí – pravidlo podnikatelského úsudku (<i>business judgment rule</i>) (5 Tdo 1143/2005)	249
76. ARAG/Garmenbeck – povinnost péče řádného hospodáře a německé pravidlo podnikatelského úsudku (II ZR 175/95)	253
77. Bezradný jednatel – přenos důkazního břemene a rozdílnost trestněprávní a obchodněprávní roviny (29 Cdo 3775/2008)	257

78. Doprava ve prospěch třetího – počátek běhu promlčecí lhůty (29 Cdo 3526/2007)	261
79. Není řízení jako řízení – uplatnění nároku vůči zákonnému ručiteli v adhezním řízení (4 Tz 72/2007)	265
c) Obchodní vedení	
80. Přidaná hodnota výkonu funkce – pojem obchodního vedení (4 Afs 24/2003)	269
81. Jednatel solitér – odlišení obchodního vedení a jednání za společnost (29 Odo 479/2003)	273
82. Stavební katastrofa – delegace obchodního vedení (8 Tdo 124/2005)	275
83. Příkazy jediného akcionáře – stanovení zásad obchodního vedení (5 Tdo 488/2008)	279
84. Dvojitý agent – souběhy funkcí (21 Cdo 11/98)	283
d) Odměna za výkon funkce	
85. Odměnu dostaneš vloni – rozhodnutí o odměně za předchozí období (29 Cdo 3009/2007)	287
86. FINREST a. s. – jiné plnění členu orgánu (29 Cdo 2126/2009)	291
87. Sokolovská uhelná, právní nástupce, a. s. – určení výše tantiém (29 Cdo 1159/2010)	295
V. Jednání za obchodní korporaci	299
88. Neúspěšný zápočet – odlišení způsobu jednání od vnitřního omezení (29 Odo 198/2002)	301
89. Neposlušný jednatel – dobrá víra při překročení vnitřního omezení (29 Odo 34/2004)	305
90. Příliš luxusní automobil – povinnost k náhradě škody při porušení vnitřního omezení (29 Odo 1118/2006)	309
91. Čtyři oči bez dvou – nemožnost udělení generální plné moci (29 Odo 1082/2005)	311
92. Nezákonné „zákonné zmocnění“ – k nemožnosti člena statutárního orgánu jednat jako zákonný zástupce obchodní korporace (31 Odo 11/2006)	313
93. Proces přebíjí hmotu – odlišení hmotněprávního a procesního zastoupení (29 Odo 963/2003)	317
94. Rozinková teorie – německá koncepce materiální publicity zápisu v obchodním rejstříku (II ZR 62/75)	319
VI. Podnikatelská seskupení	323
95. Rozenblum – prosazování koncernového zájmu (JCP 1986, II, 20585)	325
96. KOVOBEL a. s. – obsah zprávy o vztazích (29 Cdo 3701/2012)	329
97. LIGNA a. s. – jednání ve shodě (29 Cdo 2751/2012)	333

Seznam autorů

Mgr. Bc. Klára Hurychová

Obchodní korporace obecně – Základní kapitál a účetnictví (rozh. č. 9)

Obchodní korporace obecně – Zrušení a zánik (rozh. č. 13–16)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Vkladová povinnost, vklady a příplatky

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Podíl na zisku (rozh. č. 21, rozh. č. 22 ve spolupráci s Mgr. Petrem Tomáškem)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Další práva a povinnosti spojené s podílem (rozh. č. 25– 31, 34 a 35)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Dispozice s podílem

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Jiné způsoby zániku účasti společníka

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Svolání jednání a účast na něm (rozh. č. 50– 53)

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Rozhodování (rozh. č. 55)

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Vady rozhodnutí

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Vznik a zánik funkce

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Odměna za výkon funkce

Podnikatelská seskupení (rozh. č. 95, rozh. č. 96 a 97 ve spolupráci s JUDr. Michaellem Zvárou)

Mgr. Petr Tomášek

Obchodní korporace obecně – Základní zásady

Obchodní korporace obecně – Založení a vznik

Obchodní korporace obecně – Společenská smlouva

Obchodní korporace obecně – Základní kapitál a účetnictví (rozh. č. 10)

Obchodní korporace obecně – Zrušení a zánik (rozh. č. 11 a 12)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Podíl na zisku (rozh. 22 ve spolupráci s Mgr. Bc. Klárou Hurychovou, rozh. č. 23 a 24)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Další práva a povinnosti spojené s podílem (rozh. č. 32)

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Svolání jednání a účast na něm (rozh. č. 47– 49)

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Rozhodování (rozh. č. 54)

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Péče řádného hospodáře (rozh. č. 66 –75, 77–79)

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Obchodní vedení

Jednání za obchodní korporaci (rozh. č. 88–93)

JUDr. Michael Zvára, LL.M.

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Další práva a povinnosti spojené s podílem (rozh. č. 33)

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Péče řádného hospodáře (rozh. č. 76)

Jednání za obchodní korporaci (rozh. č. 94)

Podnikatelská seskupení (rozh. č. 96 a 97 ve spolupráci s Mgr. Bc. Klárou Hurychovou)

Slovo o autorech

Mgr. Bc. Klára Hurychová je absolventkou magisterského studijního programu, oboru Právo a právní věda Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a bakalářského studijního programu, oboru Národní hospodářství Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze. V současnosti je studentkou doktorského studijního programu Teoretické právní vědy, obor Obchodní právo na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Ve svém výzkumu se zaměřuje na právo obchodních korporací, konkrétně na problematiku *corporate governance*. Jako spoluautorka se mimo jiné podílela na publikaci učebnice Právo obchodních korporací a Sbírkou příkladů z obchodního práva. Vedle působení v akademické sféře byla činná také v advokacii.

Mgr. Petr Tomášek je absolventem magisterského studijního programu, oboru Právo a právní věda Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. V současnosti je studentem doktorského studijního programu Teoretické právní vědy, obor Obchodní právo na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Ve své odborné činnosti se zaměřuje na právo obchodních korporací, zejména na problematiku postavení a odpovědnosti členů statutárních orgánů. V oblasti korporálního práva je středem jeho zájmu také právní úprava spolků, ohledně níž pravidelně pořádá semináře pro odbornou i laickou veřejnost.

JUDr. Michael Zvára, LL.M., je absolventem magisterského studijního oboru Právo a právní věda Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, na které rovněž úspěšně obhájil rigorózní práci a složil státní rigorózní zkoušku. Absolvoval Právnickou fakultu Ludwig-Maximilians-Universität v Mnichově. V současnosti je studentem doktorského studijního programu Teoretické právní vědy, obor Obchodní právo na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Ve své odborné činnosti se věnuje zejména závazkovému právu, náhradě škody a odpovědnosti členů statutárních orgánů. Pravidelně publikuje v českých i zahraničních odborných časopisech. Vedle působení v akademické sféře je rovněž činný jako advokát v Praze.

Seznam použitých zkratek

Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
obč. zák.	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
z. o. k.	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
o. s. ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
PřemZ	Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev
IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
ZoCP	Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech
ZVR	Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
TrZ	Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
tr. zák.	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
tr. ř.	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
ZPr	Zákon č. 262/2000 Sb., zákoník práce
spr. ř.	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
úč. zák.	Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)
AktG	Aktiengesetz (německý akciový zákon)
GmbHG	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (německý zákon o společnostech s ručením omezeným)
HGB	Handelsgesetzbuch (německý obchodní zákoník)

* všechny předpisy jsou citovány v aktuálním znění, ledaže je v jednotlivém případě uvedeno jinak

Předmluva

Předkládaná publikace představuje první z plánované řady publikací týkajících se práva obchodních korporací, jakož i obchodního práva obecně. Naším cílem je přiblížit studentům vybraná česká i zahraniční soudní rozhodnutí vztahující se k právu obchodních korporací a usnadnit jim studium tohoto právního oboru. Z tohoto důvodu jsme se neomezili pouze na výtah z odůvodnění jednotlivých rozhodnutí, nýbrž jsme se vždy pokusili také vystihnout skutkovou podstatu případu a doplnit jednotlivá rozhodnutí vlastním komentářem.

Naší ambicí není postihnout judikaturu vztahující se k právu obchodních korporací v celé její šíři, neboť takový úkol by vzhledem k rozsahu publikace ani nebyl možný. Obsažena zde tudíž nejsou všechna témata dotýkající se práva obchodních korporací, ale jen ta, jejichž zařazení jsme z hlediska výuky považovali za prioritní. Z toho důvodu by čtenář neměl publikaci vnímat izolovaně, ale jako doplněk k dalším zdrojům poznání, zejména monografiím, učebnicím, komentářům a dalším odborným textům vztahujícím se především k zákonu o obchodních korporacích a k novému občanskému zákoníku. Věříme, že i tak bude předkládaná publikace pro čtenáře přínosná a že v ní naleznou odpovědi na mnohé otázky, s nimiž se praxe i právní teorie potýkají.

Jednotlivá rozhodnutí jsou tematicky řazena celkem do šesti kapitol, přičemž všechna zpracovaná rozhodnutí sledují jednotnou strukturu. V úvodu naleznou čtenář vždy název soudního rozhodnutí a stručné označení jeho zaměření. Je-li rozhodnutí dostupné v neanonymizované podobě, vycházeli jsme z obchodní firmy nebo jména klíčového účastníka soudního sporu. V opačném případě jsme se snažili rozhodnutí pojmenovat tak, aby název jednoduše a snadno zapamatovatelně vyjádřil podstatu rozhodnutí. Pod názvem rozhodnutí je pak umístěna jeho bližší charakteristika, tedy uvedení příslušného soudu, data rozhodnutí a spisové značky.

V úvodní části je každé rozhodnutí ve stručnosti shrnuto po skutkové i právní stránce. Jde o minimum, které by si čtenář z rozhodnutí měl vždy odnést. Posloužit může také jako pomůcka pro rychlé opakování při studiu. Úvod je následován vylíčením skutkového stavu, na němž je soudní spor založen. Následuje výčet relevantních právních ustanovení, a to jak vztahujících se k dřívější právní úpravě, tak i k té nové.

Obsahem navazující části je výtah nejdůležitějších pasáží z odůvodnění soudního rozhodnutí. Tyto pasáže až na drobné výjimky ponecháváme beze změn. Čtenáře by proto nemělo zmatat například užívání již neaktuální právní terminologie. Odůvodnění soudního rozhodnutí je následováno vlastním komentářem, v němž se snažíme vyjádřit k závěrům obsaženým v soudním rozhodnutí, posoudit jejich aplikovatelnost za současné právní úpravy a rovněž i odpovědět na otázky, které se s rozhodnutím a se závěry v něm obsaženými pojí.

V závěrečné části naleznou čtenář výčet dalších důležitých rozhodnutí vztahujících se k předmětné problematice, jakož i seznam vybrané relevantní literatury pojící se s komentovaným rozhodnutím. Literaturu u tematicky podobných rozhodnutí v jednotlivých kapitolách neopakujeme, nýbrž ji vždy řadíme k rozhodnutí, jež je v příslušné kapitole první v pořadí.

V samotném závěru uvádíme seznam otázek, které si lze ve spojení s komentovaným rozhodnutím klást a jejichž řešení by mohlo obohatit seminární výuku. Následuje prostor pro vlastní poznámky čtenářů.

Tímto bychom rádi poděkovali všem členům katedry obchodního práva a mezinárodního práva soukromého Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze za jejich podporu, cenné rady a připomínky. Jmenovitě bychom rádi vyjádřili svůj velký dík doc. JUDr. Ivance Štenglové, JUDr. Kateřině Eichlerové, Ph.D., JUDr. Lucii Joskové, Ph.D., LL.M., JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D., a JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D., a pomědce Karolíně Kolářové.

Upřímně děkujeme také oběma recenzentkám naší publikace, prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc., a prof. JUDr. Jarmile Pokorné, CSc. Za příjemnou spolupráci děkujeme i ilustrátorům.

Tato publikace vznikla v rámci výzkumného projektu SVV Univerzity Karlovy v Praze č. 260137/2015, s názvem Obchodní právo a mezinárodní právo soukromé ve srovnávacím pohledu. Za tuto podporu děkujeme.

Kolektiv autorů

ČÁST I.

Obchodní korporace obecně

Salomon v A Salomon & Co Ltd – právní samostatnost obchodní korporace

Salomon v A Salomon & Co Ltd [1896] United Kingdom, House of Lords 1 (16. 11. 1896) AC 22

SPOLEČNÍKA, AŽ UŽ MAJORITNÍHO ČI DOKONCE JEDINÉHO, JE NUTNÉ ODLIŠOVAT OD OBCHODNÍ KORPORACE

FAKTA

Společník obchodní společnosti byl z důvodu jeho výrazně majoritního postavení činěn odpovědným za dluh společnosti.

PRÁVNÍ VĚTA

Společníka, ať už majoritního či dokonce jediného, je nutné odlišovat od obchodní společnosti. Věřitelé se nemohou domáhat splnění dluhů společnosti na jejich společnících, vyjma případů, kdy tak výslovně stanoví zákon.

SKUTKOVÝ STAV

Aron Salomon byl bohatý podnikatel, který v druhé polovině 19. století jako osoba podnikající vlastním jménem (živnostník) vyráběl kožené boty. Z téměř nulového kapitálu na počátku dokázal v průběhu let vytvořit velký a prosperující byznys, který se těšil velmi dobré pověsti. Pokud by se jej rozhodl před odchodem na penzi prodat, mohl zajisté počítat s částkou okolo 10 000 liber. Salomon se nicméně na nátlak své rodiny, jejíž členové povětšinou pracovali s ním a nebyli spokojeni se svojí pozicí, rozhodl svůj byznys převést pod obchodní společnost A Salomon & Co Ltd.

Jelikož tehdejší zákony vyžadovaly pro založení nové společnosti nejméně 7 osob, stali se zakladateli kromě A. Salomona také jeho žena a pět jejich dětí. On se přitom stal výrazným majoritním akcionářem, když upsal 20 001 kusů akcií z celkových 20 007 kusů. Aron Salomon a dva z jeho starších synů se stali členy představenstva společnosti (*board of directors*).

Nově založená obchodní společnost byznys od A. Salomona koupila, a to za cenu 39 000 liber. Tato suma byla spíše odrazem velmi optimistických nadějí než reálným vyjádřením hodnoty Salomonova závodu. Krátce po svém založení se společnost dostala do ekonomických problémů. Hospodářská krize v obuvnickém odvětví, stávky zaměstnanců a zrušení mnohých smluv způsobily její předlužení.

Aron Salomon udělal k odvrácení úpadku vše, co po něm šlo spravedlivě žádat. Ani přes jeho půjčku společnosti (koupil její dluhopisy) však úpadek neodvrátil. Insolvenční správce následně činil A. Salomona odpovědným za dluhy společnosti a zažaloval jej. Podle názoru soudu A. Salomon užíval společnost jako svého zástupce a ostatní zakladatelé byli pouze loutkami v jeho rukou. Obchodní společnost tudíž byla pouhým ztělesněním A. Salomona, jen v poněkud odlišné formě. Sporem se nakonec jako nejvyšší soudní instance zabývala Sněmovna lordů.

NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

§ 15 odst. 1, § 20 odst. 1, § 118 obč. zák., § 39, § 95 odst. 1, § 118 odst. 1, § 122, § 129, § 132 odst. 1 z. o. k. (a mnohá další)

ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ

Lord Macnaghten: Nerozumím tomu, jak by právnická osoba, jejíž právní osobnost je uzákoněna, mohla o svoji osobnost přijít tím, že většinu jejího základního kapitálu upíše jediná osoba, lhotejno zda byl původně jejím zakladatelem nebo ne. Obchodní společnost je v právu osobou odlišnou od jejích zakladatelů, a třebaže se (*pozn. aut.: oproti době, kdy zakladatelé podnikali pod svým jménem*) obchodní činnost vůbec nezměnila, ačkoli jsou členy orgánů společnosti tytéž osoby a i zisky končí stále ve stejných rukou, není obchodní společnost

pouhým zástupcem svých společníků. Stejně tak ani zakladatelé nejsou jakkoli (*pozn. aut.: za společnost*) odpovědní, vyjma případů stanovených zákonem. To je, myslím si, jasný smysl zákonné úpravy. Pokud by byl pravdivý názor učeného soudce, znamenalo by to, že žádné obchodní partnerství by se nemohlo stát obchodní společností, aniž by jeho účastníci nezůstali neomezeně odpovědnými (*za dluhy společnosti – pozn. aut.*).

[...] Stalo se módou nazývat všechny takové společnosti „společnostmi jednoho muže“. Můžeme toto přívlastko užívat, ovšem nijak si tím nepomůžeme v rovině argumentační. Je-li záměrem sdělit názor, že společnost, která je pod absolutní kontrolou jedné osoby, není společností řádně zapsanou, ačkoli splnila všechny náležitosti vyžadované zákonem, je takový názor nepřesný a zavádějící. Nevidím žádný rozpor se smyslem zákona, veřejným pořádkem ani nespátřuji neblahé důsledky pro věřitele společnosti v tom, že společník má nad obchodní společnost obrovský vliv, ba ani na tom, že mu náleží prakticky veškeré její zisky. Pokud jsou akcie plně splaceny, nehraje roli, zda jsou v rukou jedné nebo více osob.

I cannot understand how a body corporate thus made “capable” by statute can lose its individuality by issuing the bulk of its capital to one person, whether he be a subscriber to the memorandum or not. The company is at law a different person altogether from the subscribers to the memorandum; and, though it may be that after incorporation the business is precisely the same as it was before, and the same persons are managers, and the same hands receive the profits, the company is not in law the agent of the subscribers or trustee for them. Nor are the subscribers as members liable, in any shape or form, except to the extent and in the manner provided by the Act. That is, I think, the declared intention of the enactment. If the view of the learned judge were sound, it would follow that no common law partnership could register as a company limited by shares without remaining subject to unlimited liability.

[...] It has become the fashion to call companies of this class „one man companies.“ That is a taking nickname, but it does not help one much in the way of argument. If it is intended to convey the meaning that a company which is under the absolute control of one person is not a company legally incorporated, although the requirements of the Act of 1862 may have been complied with, it is inaccurate and misleading: if it merely means that there is a predominant partner possessing an overwhelming influence and entitled practically to the whole of the profits, there is nothing in that that I can see contrary to the true intention of the Act of 1862, or against public policy, or detrimental to the interests of creditors. If the shares are fully paid up, it cannot matter whether they are in the hands of one or many.

KOMENTÁŘ

Právní postavení obchodních korporací s jediným nebo výrazně majoritním společníkem je dlouhodobě předmětem zájmu nejen právní teorie, nýbrž má i své zásadní praktické dopady. Jak nám dokládá i četná judikatura tuzemských soudů, nebyla tato otázka vždy řešena zcela jednotně. Ač nelze v novodobém českém právním řádu pozorovat zpochybnění základních znaků obchodních korporací, tedy zejména jejich právní osobnosti a z ní odvozené způsobilosti vlastnit majetek, vznikaly v tuzemském právním prostředí nejasnosti týkající se vzájemného vztahu mezi obchodní korporací a jejím jediným společníkem. Poukázat lze na řadu trestněprávních sporů, jež povětšinou závisely na posouzení, zda se mohl jediný společník obchodní korporace, často i v postavení jediného člena statutárního orgánu, dopustit vůči korporaci trestného činu porušení povinností při správě cizího majetku. Základní obranou jediného společníka byl argument, že je-li zároveň jediným společníkem i členem statutárního orgánu, neopatruje majetek cizího, nýbrž majetek svůj vlastní. V některých případech soudy této argumentaci přisvědčily, zatímco v jiných dovodily, že majetek obchodní korporace je ve vlastnictví výlučně této korporace a vůči jejímu společníkovi je majetkem vždy cizím, a to i kdyby se jednalo o společníka jediného. Velký senát trestněprávního kolegia se nakonec přiklonil k obdobnému závěru jako lord Macnaghten ve shora citovaném anglickém rozhodnutí. Majetek obchodní korporace je zcela oddělený od majetku jejích společníků, na čemž nic nemění okolnost, zda má obchodní korporace více společníků nebo jen jednoho.

Zákon s jednočlennými obchodními korporacemi dokonce výslovně počítá a stanoví pro ně i některá zvláštní pravidla (srov. § 11 až 14 z. o. k.). Důvod pro zakládání takových korporací je zcela legitimní. Chce-li fyzická osoba podnikat a zároveň eliminovat rizika případného neúspěchu, může vyčlenit část svého majetku, který vloží do obchodní korporace, a „podnikat“ jejím prostřednictvím. Pokud nebude podnikání úspěšné, přijde jediný společník pouze o svůj vklad a majetek jeho jako fyzické osoby zůstane nedotčen (samozřejmě za předpokladu, že nedojde k porušení některé z právních povinností, s nimiž zákon spojuje povinnost k náhradě způsobené újmy nebo vznik ručení).

Výjimku ze shora uvedeného pravidla oddělení majetkových sfér obchodní korporace a jejích společníků může stanovit zákon. Platí, že čím více je kapitálových prvků v té či oné formě obchodní korporace, tím je majetkové oddělení důslednější. Zatímco ve veřejné obchodní společnosti ručí společníci za dluhy společnosti společně a nerozdílně bez jakéhokoli omezení (§ 95 odst. 1 z. o. k.), ve společnosti s ručením omezeným ručí pouze do výše, v jaké nespĺnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy

byli věřitelem vyzváni k plnění (§ 132 odst. 1 z. o. k.). Naproti tomu v akciové společnosti po dobu trvání společnosti akcionáři za její dluhy zásadně neručí (srov. ale § 39 z. o. k.). Za pozornost v této souvislosti stojí i nová právní úprava podnikatelských seskupení (§ 71 a násl. z. o. k.).

SOUVISEJÍCÍ ROZHODNUTÍ

► Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 4. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1652/97: „Z uvedeného plyne, že jde o samostatný subjekt práva, který nelze ztotožňovat (zaměňovat) s jejími společníky (s fyzickými nebo právníckými osobami, které ji založily nebo které do ní později vstoupily např. na základě smlouvy o převodu obchodního podílu, z titulu dědění apod.). Nelze proto ani dovozovat, že by se společníci společnosti s ručením omezeným mohli stát z důvodu své účasti ve společnosti podnikateli ve smyslu obchodního zákoníku.“

► Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005 : „[...] obchodní společnost jako samostatná právnícká osoba má svůj vlastní majetek, odlišný od majetku svých akcionářů, a s tímto svým majetkem podniká a hospodáří (§ 6 obch. zák.). Definičním znakem právníckých osob je totiž mimo jiné jejich majetková samostatnost, jejímž výrazem je jednak to, že mají vlastní majetek, a jednak to, že jen ve vztahu k tomuto majetku nesou samostatnou majetkovou odpovědnost v právních vztazích, do nichž vstupují. Společníci jednotlivých obchodních společností tedy nejsou podílovými spoluvlastníky (spolumajiteli) majetku obchodní společnosti, ale jejich vztah k obchodní společnosti a k jejímu majetku je vymezen souborem práv a povinností společníka. [...] Z uvedeného je patrné, že akcionář, byť se jedná o stoprocentního akcionáře, má zcela odlišné postavení oproti této právnícké osobě. Obchodní společnost jako samostatná právnícká osoba má vlastní majetek oddělený od majetku jejích akcionářů. Jím se má na mysli ve smyslu § 6 odst. 1 obch. zák. souhrn aktiv (majetkových hodnot), která patří podnikateli. U právnícké osoby obchodní majetek zahrnuje veškerý majetek, bez ohledu na to, zda slouží nebo je určen k jejímu podnikání či nikoli.“

► Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. 3 Tdo 746/2006: „Vzhledem k tomu, že společníci nemohou být přímo poškozenými osobami v případech, kdy je trestná činnost páčána na úkor majetku obchodní společnosti, mohou se sami dopustit trestné činnosti ve vztahu k majetku obchodní společnosti, jejímiž jsou společníky, protože ten je pro ně majetkem cizím. To platí i přes skutečnost, že se jinak na veřejnosti běžně mluví – zejména jde-li o majoritní společníky obchodních společností – o tzv. vlastnicích těchto společností, např. o „vlastnicích“ společností s ručením omezeným či akciových společností. Ani takové osoby ovšem nejsou vlastníky majetku obchodní společnosti v právním smyslu.“

► Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 15 Tdo 294/2009

► Macaura v Northern Assurance Co [1925], United Kingdom, House of Lords (3. 4. 1925) AC 619

LITERATURA

ČECH, P. *Nad několika rekodifikačními nejasnostmi*. Obchodněprávní revue, 11–12/2012.

LASÁK, J. *Soumrak formální samostatnosti osob tvořících podnikatelská seskupení v otázce jurisdikční*. Právní rozhledy, 18/2008.

LOKAJÍČEK, J. *Doktrína Piercing the Corporate Veil neboli prolomení majetkové samostatnosti právnícké osoby a její možnosti v českém obchodním právu*. Právní rozhledy, 12/2011.

KÜHN, Z. *Fikce samostatnosti právníckých osob a její prolomení*. Právní rozhledy, 11/2003.

OTÁZKY

Najděte náznaky umožnění prolomení majetkové samostatnosti obchodní korporace v tuzemském korporacním právu.

POZNÁMKY

Nic nám blokovat nebudeš – zásahy soudu do vnitřních poměrů obchodní korporace

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004

SOUD MŮŽE ZASAHOVAT DO VNITŘNÍCH POMĚRŮ OBCHODNÍ KORPORACE JEN V ZÁKONEM STANOVENÝCH PŘÍPÁDECH

FAKTA

Navrhovatelé se domáhali vyslovení neplatnosti rozhodnutí představenstva, kterým bylo zrušeno předchozí rozhodnutí představenstva o zvýšení základního kapitálu společnosti.

PRÁVNÍ VĚTA

Soud může zásadně zasahovat do vnitřních poměrů obchodní korporace jen v zákonem stanovených případech a za zákonem stanovených podmínek. Neplatnosti rozhodnutí jiných orgánů než valné hromady se lze dovolat pouze tehdy, byla-li tato rozhodnutí učiněna v působnosti valné hromady.

SKUTKOVÝ STAV

Valná hromada svým rozhodnutím pověřila představenstvo společnosti podnikající v oboru plynárenství, aby zvýšilo základní kapitál společnosti úpisem nových akcií. Na základě toho představenstvo rozhodlo o zvýšení základního kapitálu, a to nepeněžitým vkladem menšinové akcionářky, který by akcionářce umožnil opětovně získání blokační minority ve společnosti. Ta za tímto účelem nakoupila za více než 300 mil. Kč plynárenská zařízení, která doposud společnost užívala na základě nájemních smluv uzavřených s obcemi a městy. V den následující po rozhodnutí představenstva odvolala dozorčí rada čtyři jeho členy a zvolila nové představenstvo, jež následně zrušilo rozhodnutí původního představenstva o zvýšení základního kapitálu nepeněžitým vkladem menšinové akcionářky.

Menšinová akcionářka a jeden ze členů dozorčí rady se domáhali vyslovení neplatnosti rozhodnutí představenstva, když namítli, že nové představenstvo zrušujícím rozhodnutím porušilo rozhodnutí valné hromady o pověření ke zvýšení základního kapitálu, přičemž jednalo výlučně z důvodu zájmu ve shodě jednajících majoritních akcionářů, kteří chtěli zabránit tomu, aby menšinová akcionářka získala ve společnosti blokační menšinu. Namítli, že rozhodnutím představenstva byla poškozena i společnost, jež by v případě zvýšení základního kapitálu získala do svého vlastnictví zařízení, která v té době užívala na základě nájemních smluv.

RELEVANTNÍ USTANOVENÍ

§ 131, § 183 ObchZ

NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

§ 245, § 554, § 586 obč. zák., § 45, 193 odst. 1, § 430 odst. 1 z. o. k.

ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ

Jednou ze zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník, je zásada, že soud může zásadně zasahovat do vnitřních poměrů obchodní společnosti jen v zákonem stanovených případech a za zákonem stanovených podmínek. Tato zásada se projevuje v celé řadě ustanovení obchodního zákoníku určujících přípustnost a podmínky zásahů soudu do vnitřních záležitostí společnosti. Jedním z těchto ustanovení je i ustanovení § 131 (a § 183) ObchZ, které stanoví, kdo a za jakých podmínek může napadat u soudu platnost usnesení valné hromady a současně i to, že jinak, než v řízení podle § 131 ObchZ, a případně v rejstříkovém řízení, platnost usnesení valné hromady napadat nelze.

Účelem takové úpravy je na jedné straně umožnit určitému okruhu osob, spojených s obchodní společností, na jejichž právní postavení může mít rozhodnutí valné hromady značný vliv, domoci se jeho prohlášení za neplatné, bylo-li přijato v rozporu se zákonem či stanovami společnosti, na druhé straně pak minimalizovat možnost zásahů soudu a třetích osob do vnitřních poměrů společnosti. Omezením okruhu osob oprávněných podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a stanovením lhůty pro podání takového návrhu současně obchodní zákoník sleduje zajištění právní jistoty jak pro společnost (její akcionáře a orgány), tak pro třetí osoby.

Protože obchodní zákoník nepřipouští napadat u soudu platnost rozhodnutí dalších orgánů společnosti, vyplývá z uvedeného závěr, že tato rozhodnutí u soudu napadat nelze, resp. že soud není oprávněn tato rozhodnutí přezkoumávat jinak, než v rejstříkovém řízení, pokud rozhoduje o zápisu skutečnosti, založené takovým rozhodnutím, do obchodního rejstříku.

Jiná situace ovšem nastává, jestliže orgány akciové společnosti rozhodují v případech, kdy to zákon a stanovy, popřípadě rozhodnutí valné hromady umožňuje, o věcech, patřících do působnosti valné hromady. V těchto případech nerozhodují orgány společnosti o záležitostech týkajících se obchodního vedení společnosti, či její kontroly, ale o koncepčních a personálních otázkách společnosti. Za takové situace by bylo nelogické zbavit osoby, oprávněné jinak napadat usnesení valné hromady, této možnosti jen proto, že v tomto případě nerozhoduje valná hromada, ale orgán, na který sama valná hromada (ať již ve stanovách nebo konkrétním rozhodnutím) své oprávnění přenesla. Takový závěr by znamenal, že poté, co k přenesení působnosti došlo, by byli akcionáři a další oprávněné osoby zbaveny možnosti bránit se případnému nezákonnému postupu orgánu, který vykonává přenesenou působnost, a to v některých případech bez možnosti nápravy nezákonného rozhodnutí, neboť pokud by např. již došlo k zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, nebylo by možno zpravidla následně zapsaný stav zvrátit. Takový postup by však také znamenal, že akcionář, disponující potřebnou většinou hlasů, by mohl zcela zamezit tomu, aby oprávněné osoby napadly nezákonné usnesení v přenesené působnosti jen tím, že by působnost valné hromady (v případech, kdy to zákon umožňuje) přenesl na jiný orgán společnosti, aniž by tomu mohli ostatní akcionáři zabránit. Takový závěr by byl podle přesvědčení dovolacího soudu v příkrém rozporu se zásadami, na kterých stojí obchodní zákoník.

KOMENTÁŘ

Citované rozhodnutí přijal Nejvyšší soud na podkladě právní úpravy, která možnost napadat rozhodnutí jiných orgánů než valné hromady neobsahovala. Rekodifikace tento stav mění, když shora uvedené závěry výslovně přejímá v ustanovení § 193 odst. 1 resp. § 430 odst. 1 z. o. k. Osoba oprávněná dovolat se neplatnosti rozhodnutí valné hromady se může dovolat i neplatnosti rozhodnutí jiných orgánů kapitálové společnosti, pokud byla učiněna v působnosti valné hromady. Lhostejno, zda jde o orgán s výkonnou nebo kontrolní působností.

Představenstvo akciové společnosti rozhoduje v působnosti valné hromady při pověření ke zvýšení základního kapitálu (§ 511 odst. 1 z. o. k.) nebo při volbě a odvolání likvidátora, pokud stanovy tuto působnost nesvěří valné hromadě [§ 421 odst. 2 písm. k) z. o. k. ve spojení s § 163 obč. zák.]. Dozorčí rada bude v působnosti valné hromady rozhodovat například tehdy, pokud jí stanovy svěří působnost volit a odvolávat členy představenstva (tzv. německý model). Potom bude na místo valné hromady také schvalovat členům představenstva i smlouvy o výkonu funkce (§ 438 odst. 2 z. o. k.). V těchto i dalších případech, kdy v působnosti valné hromady rozhoduje jiný orgán kapitálové společnosti, je možno dovolat se neplatnosti jeho rozhodnutí, a to v zásadě za stejných podmínek, jako kdyby rozhodla sama valná hromada (§ 430 odst. 1 z. o. k. *in fine*). Obdobnou úpravu přijal zákonodárce i pro společnost s ručením omezeným (§ 193 odst. 1 z. o. k.).

Od neplatnosti rozhodnutí orgánu obchodní korporace nicméně musíme odlišit stav, kdy se na rozhodnutí hledí, jako by nebylo přijato. Zákon o obchodních korporacích fikci neexistence stanoví pro rozhodnutí, jejichž obsah je neurčitý, nesrozumitelný, nebo pokud zavazuje k nemožnému plnění (§ 45 odst. 2 z. o. k.). Ve zbylých případech, vyjma rozporu s dobrými mravy, odkazuje na právní úpravu spolků (§ 45 odst. 1 z. o. k.). Podle § 245 obč. zák. je zdánlivým takové rozhodnutí, které orgán přijal v záležitosti, o níž neměl působnost rozhodnout. Rozhodne-li tedy dozorčí rada o odvolání členů představenstva, aniž by jí stanovy tuto působnost svěřily, o rozhodnutí v právním slova smyslu vůbec nepůjde a rejstříkový soud by na jeho podkladě změnu v personálním obsazení dozorčí rady neměl zapsat. Ke zdánlivosti je navíc soud povinen přihlídnout z úřední povinnosti, aniž by ji účastník řízení musel namítnout (§ 554 obč. zák.). Z logiky věci zákon nestanoví ani lhůtu pro dovolání se zdánlivosti rozhodnutí obchodní korporace. Neexistenci rozhodnutí totiž soud nekonstituuje, nýbrž pouze deklaruje. V případě neplatnosti rozhodnutí obchodní korporace je situace opačná – marným uplynutím lhůty k dovolání se neplatnosti rozhodnutí obchodní korporace toto právo zaniká a rozhodnutí se považuje za platné (§ 586 odst. 2 z. o. k.).

Na závěr uvádíme, že shora uvedené jednotlivosti jsou projevem širší zásady, již rovněž Nejvyšší soud dovo-
dil, a sice že soud může zásadně zasahovat do vnitřních poměrů obchodní korporace jen v případech stanove-
ných zákonem. Vnitřní život obchodní korporace přináší celou řadu nejrůznějších situací, a pokud by zákono-
dárce umožnil brojit proti každému rozhodnutí, život nejedné obchodní korporace by byl paralyzován. Jako
příklad dalších možných zásahů ze strany soudu lze uvést zrušení obchodní korporace (§ 93 z. o. k.), vylouče-
ní společníka ve společnosti s ručením omezeným (§ 204 z. o. k.) nebo zmocnění kvalifikovaného akcionáře
ke svolání valné hromady (§ 368 odst. 1 z. o. k.).

SOUVISEJÍCÍ ROZHODNUTÍ

► Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 5. 2008, sp. zn. 29 Odo 1400/2006: *„Právo napadnout před soudem usnesení valné hromady [...] není pouze prostředkem ochrany individuálních práv a právního postavení určitého navrhovatele (byť i tento účel může v konkrétním případě plnit), nýbrž především zákonem předvídaným nástrojem obecné ochrany zákonnosti ve vnitřních poměrech společnosti, resp. souladu těchto vnitřních poměrů s autonomní úpravou provedenou v zakladatelských dokumentech či stanovách, a to s ohledem na širší kontext ochrany společnosti, resp. všech osob oprávněných takový návrh podat, jakož i dalších osob, jež mohou být těmito vnitřními poměry dotčeny.“*

► Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 333/2007: *„[...] Ve všech uvedených případech předmětem soudního přezkumu – logicky – není rozhodnutí valné hromady, nýbrž jiná právní skutečnost, jejíž právní režim (včetně neplatnosti, resp. soudního přezkumu) se nicméně podřizuje týmž hmotněprávním i procesním pravidlům, jaká se uplatní pro rozhodnutí valné hromady.“*

OTÁZKY

Vyjmenujte další možné zásahy ze strany soudu do vnitřních poměrů obchodní korporace. Může soud například ovlivnit personální složení jejích orgánů?

Přikláníte se při výkladu možných zásahů soudu spíše k restriktivnímu, nebo naopak k extenzivnímu výkladu? Proč?

POZNÁMKY

Ředitel jako neomezený vládce – nemožnost odejmout působnost obligatorně zřizovanému orgánu

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008

SPOLEČNÍCI NEMOHOU VE SPOLEČENSKÉ SMLouvĚ ODEJMOUT PŮSOBNOST OBLIGATORNĚ ZŘIZOVANÉMU ORGÁNU

FAKTA

Společník se domáhal vyslovení neplatnosti rozhodnutí valné hromady, jež stanovilo řediteli společnosti odměnu ve výši 40 000 Kč měsíčně.

PRÁVNÍ VĚTA

Společníci mohou ve společenské smlouvě zřídit i orgán zákonem výslovně neupravený. V takovém případě však musejí respektovat zákonná omezení, mezi něž patří zákaz odejmout obligatorně zřizovanému orgánu část jeho působnosti svěřené mu zákonem a svěřit ji do působnosti orgánu zákonem nepředvídaného.

SKUTKOVÝ STAV

Společník se domáhal vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, které stanovilo řediteli společnosti odměnu ve výši 40 000 Kč měsíčně. Ředitel byl podle společenské smlouvy „výkonným orgánem společnosti, do jehož působnosti náleží řízení a zajišťování běžného provozu společnosti, zejména vedení obchodní strategie, výkon práv a povinností zaměstnavatele, vedení předepsané evidence a účetnictví, vedení seznamu společníků, zajišťování svolání valné hromady společnosti a informování společníků na valné hromadě o zásadních záležitostech společnosti.“

Společník v řízení před soudem namítl, že orgán ředitele byl společenskou smlouvou zřízen v rozporu s obchodním zákoníkem, neboť působnost jemu svěřená společenskou smlouvou jej stavěla naroveň statutárního orgánu společnosti a činila ho dokonce na statutárním orgánu zcela nezávislým. Z toho důvodu bylo podle společníka neplatné i jmenování ředitele valnou hromadou a tudíž ředitel vykonával svoji činnost bez právního důvodu.

RELEVANTNÍ USTANOVENÍ

§ 829 odst. 1, § 830 ObčZ

NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

§ 1 odst. 2 obč. zák., § 25 odst. 1 písm. g) a h) ZVR

ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ

Valná hromada společnosti mohla rozhodnout o schválení odměny osoby vykonávající funkci „ředitele“ pouze tehdy, byl-li takový orgán platně společenskou smlouvou zřízen.

Nejvyšší soud nezpochybňuje právo společníků – považují-li to za potřebné či vhodné – zřídit společenskou smlouvou o založení společnosti s ručením omezeným i orgán zákonem pro tuto formu obchodní společnosti neupravený. Avšak v takovém případě musí společníci respektovat zákonná omezení plynoucí z právní úpravy společnosti s ručením omezeným, zejména pak z ustanovení upravujících působnost obligatorně zřizovaných orgánů. Nemohou tedy (ujednáním ve společenské smlouvě) odejmout obligatorně zřizovanému orgánu (jednateli) část působnosti svěřené mu zákonem a svěřit ji do působnosti zákonem nepředvídaného orgánu společnosti zřizovaného společenskou smlouvou. Činnosti svěřené v projednávané věci společenskou smlouvou do působnosti ředitele se přitom s působností jednatele tak, jak ji vymezuje obchodní zákoník [...] překrývají.

KOMENTÁŘ

Společníci obchodní korporace mohou ve společenské smlouvě vytvářet i orgány v zákoně výslovně neuvedené (tzv. fakultativní orgány). Jejich fantazii se v zásadě meze nekladou, při vytváření nových orgánů však společníci nesmí odejmout působnost orgánům zřizovaným obligatorně. Z citovaného rozhodnutí se nicméně nepodává, o jakou argumentaci Nejvyšší soud tento svůj závěr opírá.

Soudíme, že nemožnost odejmout obligatorně zřizovanému orgánu část jeho působnosti lze dovodit především z povahy zákonných ustanovení určujících působnost jednotlivých orgánů. Ta jsou statusové povahy, neboť upravují základní organizační strukturu obchodní korporace a dělbu moci uvnitř jejích orgánů, a jsou tudíž kogentního charakteru (srov. § 1 odst. 2 obč. zák.). Podporu pro závěr Nejvyššího soudu je možné hledat i v úpravě veřejných rejstříků, konkrétně rejstříku obchodního. Do něj se zapisují nejen statutární, resp. kontrolní orgány jako takové, ale i základní identifikační údaje všech jejich členů [§ 25 odst. 1 písm. g) a h) ZVR]. Spatřovali bychom obcházení zákona v tom, pokud by se společníci mohli vyhnout povinné publicitě členů orgánů obchodní korporace pouze tím, že tuto působnost obligatornímu orgánu odejmou a svěří ji orgánu, jehož členové se do obchodního rejstříku nezapisují. Respektujeme právo třetích osob znát nejen zástupce oprávněné za obchodní korporaci jednat, nýbrž i skutečnost, kdo je oprávněn zásadní a klíčová rozhodnutí přijímat. V opačném případě by důvěra třetích osob v publicitu obchodního rejstříku byla nalomena, neboť ty by si nemohly být jisty, zda jde v daném případě o skutečný silový orgán nebo pouze o vyprázdněnou schránku (pokud by se třetí osoba nerozhodla také detailně zkoumat zakladatelské právní jednání).

Na základě shora uvedené argumentace jsme názoru, že vytváření zákonem nepředvídaných orgánů se bude týkat především orgánů, jimž budou svěřeny určité dílčí, úzce vymezené funkce, zejména kontrolního a poradního rázu. Pojmenováním může jít např. o výbory či komise.

OTÁZKY

Jakou působnost může společenská smlouva odejmout nebo naopak svěřit statutárnímu orgánu obchodní korporace odchylně od znění zákona?

POZNÁMKY

Sázka na bílého koně – povinnost loajality společníka obchodní korporace

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006

JEDNOU ZE ZÁSAD, NA KTERÝCH STOJÍ OBCHODNÍ PRÁVO, JE PRINCIP LOAJALITY SPOLEČNÍKA VŮČI OBCHODNÍ KORPORACI

FAKTA

Jediný společník a jednatel společnosti s ručením omezeným účelově převedl svůj podíl na třetí osobu, která byla neznámého pobytu a neměla žádný zájem zajistit otázky základního chodu společnosti.

PRÁVNÍ VĚTA

Jednou ze zásad, na kterých stojí obchodní právo, je princip loajality společníka vůči obchodní korporaci. Tento princip je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti.

SKUTKOVÝ STAV

Věřitelka společnosti (žalobkyně) se domáhala určení neplatnosti smlouvy o převodu podílu, jíž jediný společník a jednatel převedl svůj podíl na třetí osobu. V soudním řízení namítla, že společník jednal s jednoznačně nekalým úmyslem vyhnout se odpovědnosti za společnost, která se dostala do ekonomických problémů. Tvrdila, že ač není účastnicí smlouvy, smlouva o převodu podílu se jejího právního postavení dotkla. Do něj mělo být zasaženo tím, že žalovaný společník převedl svůj podíl na nevěrohodnou osobu (bílého koně), která neměla jakoukoli snahu pokračovat v podnikatelské činnosti společnosti. Takové jednání u věřitelů společnosti dle slov žalobkyně vytvořilo stav právní nejistoty a práva věřitelů se stala prakticky nevymahatelnými.

Soudy nižších stupňů se s žalobním tvrzením věřitelky neztotožnily. Dle jejich soudu žalobkyně postrádala ve věci aktivní věcnou legitimaci, neboť nebyla účastnicí smlouvy o převodu podílu a samotná smlouva se netýkala ani její právní sféry. Žalobkyně podle názoru obou soudů nesprávně spojovala odpovědnost společnosti s odpovědností společníka, když ze smlouvy o dílo měla žalobkyně pohledávku za společností a nikoli vůči jejímu společníku (a zároveň jednatele). Změnou společníků ve společnosti přitom nebyla pohledávka žalobkyně vůči společnosti nijak dotčena. Vedle tohoto právního názoru však odvolací soud připustil, že jednání společníka mohlo být posouzeno jako nemravné, což bylo možné dovodit i ze skutečnosti, že nabyvatel podílu jako druhý žalovaný byl neznámého pobytu, a proto mu soud musel ustanovit opatrovníka.

RELEVANTNÍ USTANOVENÍ

§ 829 odst. 1, § 830 odst. 4 ObčZ

NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

§ 212 odst. 2, § 2724, § 2726 obč. zák.

ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ

Jediný společník společnosti s ručením omezeným, který sám vykonává působnost valné hromady, může podstatně ovlivnit (zejména právě výkonem působnosti valné hromady) kvalitu řízení společnosti (jejího obchodního vedení). Pro uspokojení pohledávky žalobkyně může být zásadně významné i to, zda jediný společník, zamýšlí-li ukončit činnost společnosti či vyžadují-li to okolnosti, včas rozhodne o případné likvidaci společnosti, jak bude likvidace probíhat, kdo bude [...] jmenován likvidátorem a v případě prohlášení konkursu, i zajištění potřebné součinnosti se správcem konkursní podstaty. Pro posouzení naléhavého právního zájmu žalobkyně

na požadovaném určení je proto podstatné, zda jsou správná její tvrzení o tom, že první žalovaný vědomě (bezplatně) převedl stoprocentní obchodní podíl ve společnosti na osobu, která nebyla schopna či ochotna se jako společník podílet na řízení společnosti, zejména na zajištění jejího kvalifikovaného obchodního vedení. Tím spíše ukáže-li se, že první žalovaný obchodní podíl za těchto okolností převáděl s cílem vyhnout se povinností, jež by mu plynuly z případné likvidace, resp. prohlášení konkursu na majetek společnosti.

K tomu je ještě třeba uvést, že teorie již dříve dovodila, že jednou ze zásad, kterými se řídí obchodní zákoník, je princip loajality společníka vůči společnosti, který je základním východiskem všech jeho povinností. Princip loajality je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti. Za použití principu loajality pak lze nepochybně dovodit, že jednou z povinností společníka při převodu obchodního podílu je, aby převodem obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně neohrozil další činnost a existenci společnosti, resp. aby právo převést obchodní podíl nezneužil k obejití povinností, jež by mu jinak plynuly z případné likvidace či prohlášení konkursu na majetek společnosti.

KOMENTÁŘ

Obchodní korporace představuje sdružení osob, které se spojily za účelem dosažení společného cíle, jímž je zpravidla dosažení zisku prostřednictvím podnikatelské činnosti korporace. Předpokládá se proto, že společníci budou tomuto účelu loajální a nebudou úmyslně činit nic, co by jej mohlo ohrozit.

První obrysy povinnosti loajality lze najít ve smlouvě o společnosti (societě), která je zvláštním smluvním typem práva občanského (a nikoli právní osobou, tj. nemá právní osobnost). Smlouvou o společnosti se zavazuje několik osob sdružit se jako společníci za společným účelem. Každý má povinnost přičinit se o jeho dosažení stejnou měrou a zdržet se činností, které by pro společnost byly škodlivé (§ 2724 a § 2726 obč. zák.). Obdobně tomu je v situaci, kdy se společníci rozhodnou za dosažením společného cíle založit novou právní osobou – korporaci. Přijetím členství v korporaci se společníci zavazují chovat se vůči ní čestně a zachovávat její vnitřní řád (§ 212 odst. 1 obč. zák.). Zákon sice výslovně pojem loajality nepoužívá, lze však mít za to, že právě tuto povinnost má zmíněným ustanovením na mysli.

Na úpravu v občanském zákoníku je nicméně zapotřebí hledět nikoli jako na výlučnou nebo vyčerpávající, nýbrž jako na minimální standard, který zákon stanoví pro společníky všech forem (obchodních) korporací. Zejména v osobních obchodních společnostech, kde jsou vazby mezi společníky užší, nabývá povinnost loajality širších rozměrů a může se pro společníky projevat i povinností aktivního konání směrem ke společnosti. Podrobné rozpracování jednotlivých povinností může obsahovat i společenská smlouva. Naopak ve větších společnostech kapitálového charakteru, zejména pak v akciových společnostech s rozdrobenou vlastnickou strukturou, nebude povinnost loajality tolik akcentována a omezí se spíše na povinnost zdržet se jednání, které by společnost poškozovalo.

Mimo již uvedených je možno nalézt v právním řádu i další ustanovení, jež jsou s povinností loajality spjata. Z obecné korporáční úpravy můžeme poukázat na zákaz zneužití hlasovacího práva (§ 212 odst. 2 obč. zák.), z typicky obchodněprávní problematiky například na hojně užívaný zákaz konkurence (§ 109 odst. 1 z. o. k.) a další. I z tohoto důvodu je nutno na povinnost loajality hledět nikoli pouze jako na povinnost, nýbrž na výkladový princip, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči obchodní korporaci. Jak přitom dovodila zahraniční judikatura, nejde zdaleka pouze o loajalitu společníka vůči obchodní korporaci, ale i o loajalitu obchodní korporace vůči svým společníkům, jakož i o loajalitu mezi společníky obchodní korporace navzájem.

Citované rozhodnutí odráží shora uvedené, když potvrdilo, že i společník má povinnost loajality, která se v tomto případě projevila zákazem převést (stoprocentní) podíl ve společnosti účelově na bílého koně. Tyto závěry se jistě prosadí i po rekodifikaci.

Zbývá podotknout, že čtenáři by měli odlišit povinnost loajality společníků obchodní korporace od loajality, jež je jednou ze složek péče řádného hospodáře, kterou jsou vázáni členových volených (a nikoli nejvyšších) orgánů.

SOUVISEJÍCÍ ROZHODNUTÍ

► Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005: „K tomu dovolací soud uzavřel, že povinnosti společníka nemusí vyplývat ze zákona, společenské smlouvy či jiných „listin“. Takové povinnosti mohou vyplývat též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popřípadě z jiných právních skutečností, v tom směru proto odvolacímu soudu nesprávný závěr vytýkat nelze.“

► Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009: „Pokud pak odvolací soud argumentoval potřebou ochrany společnosti před prozrazením obchodního tajemství za situace, kdy společníkům

není uložena povinnost mlčenlivosti, Nejvyšší soud k tomu poznamenává, že z ustanovení § 122 odst. 2 obch. zák. je zřejmé, že tato úprava vychází ze závěru, že je zájmem společníka zachovávat mlčenlivost o věcech společnosti, když obchodní zákoník chrání společnost tím, že umožňuje zmocnit k získávání informací pouze osoby, podléhající zákonné povinnosti mlčenlivosti, u společníka však žádnou zvláštní povinnost v tom směru neukládá. K tomu je třeba ještě uvést, že i na společníka dopadají důsledky porušení obchodního tajemství vyplývající z ustanovení § 17 a násl. a § 51 až 55 obch. zák. a konečně tato povinnost vyplývá i z povinnosti loajality.“

► Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009: „Vedle povinnosti splatit řádně a včas, tedy dle zákona a společenské smlouvy svůj vklad, lze ze zákona, resp. právních předpisů dovodit tzv. povinnost loajality společníka ke společnosti, tedy nečinit vůči společnosti úkony, které by měly negativní vliv na její podnikání, tedy na realizaci jejího předmětu podnikání, resp. činnosti. To znamená, že společník nesmí činit vůči společnosti takové úkony, které jsou způsobilé ji poškodit, a to jak ve vztahu ke třetím osobám, tak i ve vztahu ke společníkům. To samozřejmě neznamená, že by společník nebyl oprávněn vůči společnosti postupovat v mezích a na základě zákona, tedy například že nemohl po společnosti vymáhat zaplacení pohledávek soudní cestou (například vyplacení splatného podílu na zisku). Další možné povinnosti mohou, leč rovněž nemusí být dány společenskou smlouvou, popřípadě stanovami. Nestanoví-li takové povinnosti, společník je nemá. Například účast na valné hromadě je přímo ze zákona toliko právem společníka, nikoli však jeho povinností. Jako povinnost takovou účast může určit společenská smlouva, kterou je společník vázán.“

► Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. I. ÚS 3168/11

► Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 1. 2. 1988, sp. zn. II ZR 75/87 (Linotype): „Senát také pro společnost s ručením omezeným uznal, že obchodněprávní povinnost loajality se uplatní nejen na právní vztah mezi společnostmi a společníky, ale také mezi společníky navzájem.“

/

Der Senat hat für die Gesellschaft mit beschränkter Haftung anerkannt, daß nicht nur die rechtlichen Beziehungen zwischen den Gesellschaftern und der Gesellschaft, sondern auch die der Gesellschafter untereinander von der gesellschaftsrechtlichen Treupflicht bestimmt sein können.

► Rozsudek Spolkového soudního dvora SRN ze dne 22. 5. 1989, sp. zn. II ZR 206/88 (Kochs-Adler): „Proti žalobě na určení neplatnosti usnesení valné hromady ve smyslu § 246 AktG může být namítáno zneužití práva. Předpoklady pro toto mohou být dány už tehdy, pokud žalobce vznáší žalobu na neplatnost usnesení valné hromady se zjištěným záměrem, aby žalovanou společnost donutil plnění, na které nemá nárok a které nemůže po společnosti ani požadovat, přičemž představa žalobce je taková, že žalovaná společnost plnění poskytne, protože společnost doufá, že nevýhody a možná škoda související se žalobou o určení neplatnosti usnesení valné hromady budou tímto plněním společníkovi zmírněny nebo tyto nevýhody a možná škoda budou alespoň v nižším rozsahu.“

/

Einer Anfechtungsklage i. S. des § AKTG § 246 AktG kann mit dem Einwand des individuellen Rechtsmißbrauchs begegnet werden. Die Voraussetzungen dafür können bereits dann gegeben sein, wenn der Kläger eine Anfechtungsklage mit dem Ziel erhebt, die verklagte Gesellschaft in grob eigennützigter Weise zu einer Leistung zu veranlassen, auf die er keinen Anspruch hat und billigerweise auch nicht erheben kann, wobei er sich im allgemeinen von der Vorstellung leiten lassen will, die verklagte Gesellschaft werde die Leistung erbringen, weil sie hoffe, daß der Eintritt anfechtungsbedingter Nachteile und Schäden dadurch vermieden oder zumindest gering gehalten werden könne.

► Rozsudek Spolkového soudního dvora SRN ze dne 20. 3. 1995, sp. zn. II ZR 205/94 (Girmes): „1. Minoritní akcionáři mají rovněž vůči dalším akcionářům povinnost loajality. Tato povinnost jim ukládá, aby svá účastnická práva, zejména pak práva na rozhodování o společnosti a kontrolní práva, vykonávali s přiměřeným zohledněním zájmů ostatních akcionářů. 2. Na základě mezi akcionáři existující povinnosti loajality není jednotlivému akcionáři ze zjištěných důvodů dovoleno zabránit smysluplnému a většinově požadovanému sanování společnosti – a to včetně ke konceptu sanování náležejícímu snížení základního kapitálu společnosti. 3. Pokud minoritní akcionáři dosáhnou v souhrnu při hlasování na valné hromadě blokační menšiny nebo naplní předpoklady pro prosazení menšinového práva, je vázanost loajalitou každého z těchto akcionářů relevantní, pokud se dohodnou na společném výkonu hlasovacího práva (vázanost hlasy) nebo pokud nezávisle na sobě pověří výkonem hlasovacího práva třetí osobu, která vůči ostatním akcionářům vytvoří vlastní koncept nebo která jim doporučí určité chování během hlasování (vázanost při hlasování). Zda povinnost loajality může být významná rovněž při náhodně nastalé blokační menšině nebo menšině pro podání návrhu, není v tomto rozhodnutí řešeno.“

/

„1. Auch dem Minderheitsaktionär obliegt eine Treupflicht gegenüber seinen Mitaktionären. Sie verpflichtet ihn, seine Mitgliedsrechte, insbesondere seine Mitverwaltungs- und Kontrollrechte, unter angemessener Berücksichtigung der gesellschaftsbezogenen Interessen der anderen Aktionäre auszuüben. 2. Aufgrund der unter den Aktionären

bestehenden Treupflicht ist es dem einzelnen Aktionär nicht erlaubt, eine sinnvolle und mehrheitlich angestrebte Sanierung der Gesellschaft – einschließlich einer zum Sanierungskonzept gehörenden Kapitalherabsetzung – aus eigennützigen Gründen zu verhindern. 3. Erreichen mehrere Minderheitsaktionäre in ihrer Gesamtheit bei der Abstimmung in der Hauptversammlung die Voraussetzungen für eine Sperrminorität oder für die Durchsetzung eines Minderheitenrechts, wird die Treubindung für jeden von ihnen jedenfalls dann relevant, wenn sie sich auf eine einheitliche Stimmrechtsausübung verständigen (Stimmbindung) oder wenn sie unabhängig voneinander mit der Ausübung des Stimmrechts einen Dritten bevollmächtigen, der dafür gegenüber den Aktionären ein eigenes Konzept entwickelt oder der ihnen ein bestimmtes Abstimmungsverhalten empfiehlt (Stimmrechtsbündelung). Ob die Treupflicht auch bei einer zufällig eintretenden Antrags- oder Sperrminderheit Bedeutung erlangen kann, bleibt offen.“

LITERATURA

JOSKOVÁ, L. *Povinnost loajality v akciové společnosti*. Obchodněprávní revue, 9/2011.

ZVÁRA, M. *Převod podílu ve společnosti s ručením omezeným a povinnost loajality*. Obchodněprávní revue, 7–8/2016

OTÁZKY

Jaký je rozdíl mezi povinností loajality společníka a péčí řádného hospodáře člena voleného orgánu obchodní korporace? Které z obou povinností klade na jejího adresáta přísnější požadavky?

Mohla by být součástí povinnosti loajality společníka obchodní korporace také účast na valné hromadě? A za jakých okolností?

Najděte dílčí projevy povinnosti loajality společníka obchodní korporace v zákoně o obchodních korporacích.

POZNÁMKY

Na vlastní zahrádce – správa vlastního majetku

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 29 Cdo 152/2007

SPRÁVA VLASTNÍHO MAJETKU NENÍ PODNIKÁNÍM

FAKTA

Zmocněnec nadace se domáhal založení společnosti s ručením omezeným s několika předměty podnikání a se správou vlastního majetku jako předmětem činnosti. Plná moc k založení společnosti však o správě vlastního majetku mlčela.

PRÁVNÍ VĚTA

Správa vlastního majetku není podnikáním a nemůže proto být ani předmětem podnikání obchodní korporace. Ke správě vlastního majetku není zapotřebí ani žádného úředního povolení.

SKUTKOVÝ STAV

Nadace zmocnila třetí osobu k založení společnosti s ručením omezeným, když v plné moci také příkladmo uvedla předmět podnikání této společnosti. Zmocněnec v zakladatelské listině uvedl veškerý předmět podnikání obsažený v plné moci, k němuž přidal jeden předmět činnosti – správu vlastního majetku. Soud prvního stupně (rejstříkový soud) návrh na zápis založené společnosti zamítl, když za situace, kdy podle jeho názoru zákon neumožňoval založit nadaci za účelem správy vlastního majetku, nebylo ani možné, aby nadace jako jediný zakladatel založila obchodní společnost se správou vlastního majetku jako předmětem její činnosti.

RELEVANTNÍ USTANOVENÍ

§ 56 odst. 1 ObchZ

NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

§ 120, § 145, § 172 obč. zák., § 2 odst. 1, § 552 odst. 1 z. o. k., § 25 odst. 1 písm. b), § 90 ZVR

ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ

Odvolací soud založil napadené rozhodnutí na závěru, že zmocněnec zakladatele společnosti při založení společnosti „učinil úkon, k němuž nebyl oprávněn“, tj. překročil oprávnění vyplývající z plné moci k založení společnosti. S tímto závěrem nelze souhlasit. Předmět podnikání společnosti, jež měla být podle plné moci založena, byl v plné moci vymezen toliko příkladmo, tj. nikoli taxativním, ale demonstrativním výčtem. Pokud za této situace zmocněnec založil společnost se všemi předměty podnikání příkladmo vypočtenými v plné moci ještě s jedním předmětem činnosti navíc, postupoval způsobem, který mu plná moc umožňovala.

Obecně lze dodat, že správa vlastního majetku není podnikáním a nemůže proto být ani předmětem podnikání obchodní společnosti. Jde o činnost, jež je vlastní každé obchodní společnosti, neboť je nezbytná k jejímu řádnému fungování. Ke správě vlastního majetku není třeba žádného úředního povolení. Společnost s ručením omezeným je možné založit i za jiným než podnikatelským účelem (§ 56 odst. 1 věta čtvrtá ObchZ), a nelze proto vyloučit založení společnosti, jejímž předmětem činnosti bude právě správa vlastního majetku.

KOMENTÁŘ

Jedním z údajů, který se o obchodní korporaci do obchodního rejstříku zapíše, je určení jejího předmětu podnikání nebo činnosti, popřípadě obojího současně [§ 25 odst. 1 písm. b) ZVR]. Do předmětu podnikání řadíme ty činnosti, které naplňují všechny znaky podnikání definovaného občanským zákoníkem, resp. živnostenským zákonem (viz výčet živností uvedený v příloze k živnostenskému zákonu). Pokud daná činnost jeden nebo více znaků podnikání nenaplnuje, spadá do předmětu činnosti.

Vzájemné odlišení může být důležité, pokud jde o vznik oprávnění danou činnost vykonávat. Zatímco činnost spadající do předmětu činnosti bude ve většině případů moci být provozována bez jakékoli veřejnoprávní ingerence, k podnikání může zákon vyžadovat součinnost příslušného orgánu – živnostenského úřadu (popřípadě jiného úřadu, půjde-li o podnikání neživnostenské). V závislosti na tom, zda jde o živnost ohlašovací nebo koncesovanou, se vyžaduje ohlášení živnosti nebo udělení koncese. Tím samozřejmě není dotčena povinnost splnění dalších podmínek (např. odborné způsobilosti).

Uvedené rozlišení hraje roli i v kontextu účelu, za nímž lze obchodní korporaci založit. Osobní společnost může být založena pouze za podnikatelským účelem nebo za účelem správy vlastního majetku (§ 2 odst. 1 z. o. k.). Rejstříkový soud by tedy neměl povolit zápis takové osobní společnosti, jejímž jediným předmětem činnosti by bylo např. pořádání charitativních akcí. Charita totiž není ani podnikáním, ani správou vlastního majetku. Oproti tomu kapitálové obchodní společnosti se *a contrario* dovoluje založit i za jiným účelem. Jejich náplní tak může být prakticky neomezený výčet činností, samozřejmě při dodržení příslušných zákonných omezení vyplývajících zejména z § 145 obč. zák.

Pokud jde o samotnou správu vlastního majetku, Nejvyšší soud dovodil, že není předmětem podnikání, nýbrž předmětem činnosti. Je přitom vlastní všem obchodním korporacím, neboť každá z nich ve větší či menší míře svůj majetek spravuje. K jejímu provozování proto není zapotřebí žádného povolení ani jiné veřejnoprávní ingerence. Ač pro to v citovaném rozhodnutí nenacházíme výslovnou oporu, z logiky věci dovozujeme, že rejstříkový soud by měl jako předmět činnosti zapsat správu vlastního majetku i bez ohledu na to, zda bude jako předmět činnosti uvedena v zakladatelském právním jednání obchodní korporace. Je-li správa vlastního majetku imanentní součástí činnosti každé obchodní korporace, není třeba ji dokládat dalšími listinami (srov. § 90 odst. 1 ZVR).

OTÁZKY

Jaké další činnosti, které nejsou podnikáním, mohou obchodní korporace vykonávat?

POZNÁMKY
